

Explanatio sancti Thome

ad vos: an i charitate et i spu mansuetudinis

Postquam apulus reprehendit corinthios de hoc quod apulos temere iudicabant et presumptuose contemnebant. hic instat ad eorum correctionem et primo admonitionis verbo. Secundo exemplo. ibi. Rogo vos fratres etc. Tertio correctionis flagello ibi. Tanquam non venturus sim ad vos etc. Circa primum tria facit. Primo ponit admonitionis modum dicens. Nec scz que in serie epistole hucusque vobis dixi. Scribo non ut confundam vos. scilicet mala confusione que in desperationem mittit quibus velim vos confundi confusione que peccatum vitat: secundum illud Eccl. 4. Est confusio adducens ad peccatum et est confusio adducens gratiam et gloriam. Sed predicta moneo vos ut filios Eccl. 7. Filii tibi sunt erudi illos et curia illos a pueritia eorum. Secundo ostendit debitum admonendi dicens. Nam si decem milia pedagogorum habeatis in christo: sed non multos patres. Ubi considerandum est quod pater est qui primo generat. pedagogus autem est qui iam natus nutrit et erudit. Gal. 3. Lex pedagogus noster fuit in christo. Dicit ergo apulus se patrem eorum in christo quod eis primo evangelium predicavit. Unde assignans rationem eius quod dixerat subdit. Nam in christo iesu per evangelium vos genui. Est autem generatio processus ad vitam. homo autem vivit in christo per fidem Gal. 2. Qui autem nunc vivit in carne in fide vivo filii dei. Fides autem ut dicit Rom. 1. est ex auditu auditus autem per verbum. Unde verbum dei est semen quo apulus eos genuit in christo. Unde Jac. 1. Voluntarie nos genuit verbo veritatis. Alios autem dicit pedagogos quod postquam fides receperant eos adiuvant ut intelligat esse eadem comparatio quantum ad predicationem evangelii pedagogi ad patrem quod supra. 3. posita est rigatoris ad plantatorem et supedicatoris ad fundatorem. Deinde cum dicit. Rogo ergo vos fratres. instat ad corrigendum eos suo exemplo. Et primo hortat eos ad imitandum suum exemplum dicens. Ergo ex quo estis filii cum bonorum filiorum sit imitari patres. rogo vos imitatores mei estote scz ut non temere iudicetis sicut nec ego. quod neque me ipsum iudicare presumo et de vobis humilia sentiat et de alijs mala. Unde non sine causa tali modo loquendi usus est. Nos infirmi. vos fortes. 2. thessal. 3. Et formam nosmetipsos darem vobis ad imitandum. Advertendum est autem quod eosdem quos supra filios nominavit nunc nominat fratres. Dixerat autem suos filios in christo quod eos non sibi sed christo genuerat: et quod ipse genitus erat a christo. ex consequenti eos habebat ut fratres et filios. Intantum ergo debebant eum imitari ut patrem in quantum et ipsi se christum imitabant qui est omnium principalis pater. Et per hoc subtrahit subditis occasio de adherendo malis exemplis peccatorum. Unde in hoc subdit solum prelatos imitari debent in quo ipsi christum imitant qui est infallibilis regula veritatis. Unde seipsum apostolis in exemplum posuit. Jo. 13. Exemplum dedi vobis ut quemadmodum ego feci etc. Quod quidem exemplum paulus sequitur secundum illud Job. 23. Vestigia eius secutus est pes meus. viam eius custodiunt et non declinant ab ea. Secundo remouet excusationes ignorantie dicens. Ideo misi ad vos timotheum qui est filius meus charissimus et fidelis in domino secundum illud phil. 2. de timotheo loquens. Neminem habeo ita unanimem qui sincera affectione pro vobis sollicitus sit. Qui vos comonefaciat vias meas. id est vos doceat meos processus id est omnia opera et moneat vos ad ea sequendum secundum illud Jer. 6. Interrogat de semitis antiquis que sit via bona et ambulat in ea. Que quidem viae sunt in christo. et ideo non debetis de dignari eas sequi secundum illud ps. Vias tuas domine demonstra mihi. Et non videat vobis hoc onerosum quod hoc communiter omnibus impono. Unde subdit. Sicut vobis in ecclesia doceo cor. 1. Audistis veritatem evangelium quod puenit ad vos. sicut et in universo mundo. Et hoc quod dicit. Vias meas

referendum est ad opera. Quod dicit. Sicut et vobis ad documenta. Ad hoc enim missus erat timotheus ut induceret eos ad imitanda opera et tenenda apostoli documenta. Deinde cum dicit. Tanquam non venturus sim ad vos cominat eis correctionis flagellum. Et primo ostendit eos esse dignos correctionis flagello dicens. Tanquam non venturus sim ad vos inflati sunt quidam scz vestri quasi non timentes per me de sua superbia convinci et tamen pignum sunt flagelli: nam humiles solis verbis corrigunt. superbi flagellis indigent secundum illud Job. 40. Respice cunctos superbos et confunde eos. Secundo pronunciat eis suum adventum quo veniat ad iudicandum. ubi primo pronunciat adventum dicens. Venia autem cito ad vos. Et quod dicit. puer. 16. Cor hominis disponit viam suam sed dominus est dirigere gressus eius. Ideo subdit. Si dominus voluerit Jac. 4. Si dominus voluerit et si vixerimus faciemus hoc aut illud. Secundo pronunciat eis suam iudicariam cognitionem eorum dicens. Et cognoscam scz ordine iudicario secundum illud Job. 29. Causam quam nesciebam diligentissime investigabam. Non finone eorum qui inflati sunt virtute. quod. Non propter hoc ex mea examinatione appropinquabit quod abundantia virtutis: sed si abundantia in virtute: quod ut dicit. puer. 14. Ubi verba sunt plurima ibi frequenter egestas. Tertio rationem assignat dicens. Non enim in sermone est regnum dei: sed in virtute id est non ideo aliqui principerunt ad regnum dei qui abundantia in sermone secundum illud Mat. 7. Non omnis qui dicit mihi domine domine intrabit in regnum celorum sed qui facit voluntatem patris mei. Ultio cominat eis correctionis refuas tamen correctos arbitrio eorum dicens. Quid vultis in virga scz discipline veniam ad vos scz castigandos an in charitate id est in offensione amoris et in spiritu mansuetudinis. ut scz nihil durius vobiscum agam. hoc enim pendet in vobis. Nam si vos in via stulticie peccatis oportet me ad vos cum virga venire secundum illud puer. 22. Stulticia colligata est in corde pueri et virga discipline ne fugabit eum. si vero vos correxeritis ostendam vobis charitatem et mansuetudinem Gal. ultimo. Vos qui spirituales estis instruite huiusmodi in spiritu lenitatis. hoc autem non dicit quod si in virga veniens non cum charitate veniret cum scriptis sit. puer. 13. Qui perit virge odit filium suum. qui autem diligit illum instanter erudit. sed quod ille qui castigatur virga non sentit interdum dulcedinem charitatis sicut illi quos blande consolatur.

Incipit capitulum quintum. **L**ectio prima. **A**d domino ostendit inter vos fornicatio et talis fornicatio qualis nec inter gentes: ita ut uxorem patris sui aliquis habeat. Et vos inflati estis: et non magis luctum habuistis ut tollatur de medio vestrum qui hoc opus fecit. Ego quidem absens corpore: presens autem spiritu iam iudicavi ut prius enim qui sic operatur est in nomine domini nostri iesu christi congregatis vobis et meo spiritu cum virtute domini iesu tradere huiusmodi hominem sathane in interitum carnis: vi spiritus salvi sit in die domini nostri iesu christi.

Postquam apulus psecutus est ea que pertinent ad baptismi sacramentum: hic incipit psequi ea que pertinent ad matrimonium. et primo arguit peccatum contrarium matrimonio scz fornicatione. Secundo agit de ipso matrimonio ca. 8. ibi De quibus autem scripsistis mihi etc. Circa primum duo facit. primo ponit culpam. secundo redarguit eam ibi. Non est bona gloriatio vestra etc. Circa primum duo facit. primo ponit cul-

in epistolam I ad Corinthios v.

pam cuiusdam fornicarij. **S**e cūdo culpā alioꝝ q̄ peccatū fornicarij tolerabāt ibi. **E**t vos inflati estis ꝛꝛ. **C**irca p̄mū p̄mo ponit tria q̄ p̄tinet ad culpe gravitatē. **P**rimo nāq̄ ostēdit peccatū esse notoriū dicens: **N**ō sine causa quesiui an velitis q̄ in virga veniam ad vos. **E**t est in vobis aliq̄d dignū virga discipline. **Q**uia fornicatio audīt int̄ vos omnino s̄m publicam formā contra q̄d dicit eph. 5. **F**ornicatio aut̄ nec noīetur in vobis **E**sa. 3. **P**eccatum suū quas si sodoma predicauerūt nec absconderunt. **S**ecūdo arguat peccatū ex comparatione cum dicit. **E**t talis fornicatio qualis nec inter gētes licita reputat̄ vel inuenit̄. **A**p̄d gentiles est̄ simplex fornicatio nō reputabāt peccatū. **U**n̄ apl̄i act. 15. **A**d hunc errorem excludendū gentilibus ad fidem conuersis imposuerunt q̄ abstinēant se a fornicatione. **E**rat t̄n quedā fornicationis species que ꝛ apud gentiles illicita habebat̄. **E**t ideo dicit. **I**ta vt vxorem patris aliquis habeat sicut dicit **Gen. 49. E**fusus es sicut aqua non crescas. qz ascēdisti cubile patris tui ꝛ maculasti stratum eius. **H**oc aut̄ erat horribile etiā apud gentiles. vt p̄ore contrariū naturali rationi existens. **P**er naturā em̄ reuerentiā filij ad parentes s̄m omnē statū ꝛ leges pater ꝛ māꝛ a matrimonio excludūt. vt sic etiā possit intelligi q̄d habet̄ **Gen. 2. P**ropter hoc relinquet hō p̄m̄ ꝛ matrem s̄m in cōtractu matrimonij et adheret vxori sue. **S**icut aut̄ ibi subdit. **U**ir ꝛ mulier erunt duo in carne vna. ꝛ iō vxor patris repellit a matrimonio sicut p̄sona patris vel matris. s̄m illud **Leuit. 18. T**urpitudinē vxoris patris tui ne discooperias turpitudō em̄ p̄ris tui ē. **D**einde cū dicit. **V**os inflati estis. ponit culpam eozum qui hoc peccatum tolerabant. **E**t p̄mo reprehendit eoz̄ tolerantiam. **S**ecūdo supplet q̄d illi negligebāt ibi. **E**go quidē ꝛꝛ. **C**irca p̄mū notat in eis tria vicia. **P**rimo supbiā cū dicit. **E**t vos inflati estis scz venio supbie reputātes vos innocentes ex comparatione peccatoris. sicut **Luc. 18. p**hariseus dicebat **N**on sum sicut ceteri hominū. velut etiā hic publicanus. **S**ap. 4. **D**irumpā illos in statos sine voce. **S**ecūdo tangit eozum iniusticiā cum dicit. **E**t nō magis lucrū habuistis scz patiedo causam peccatoris sicut **Iere. 9. dicitur. Q**uis dabit capiti meo aquam ꝛ oculis meis fontem lachrymāꝛ vt plorem die ac nocte interfectos filie populi mei. **G**era em̄ iusticia vt dicit gregorius compassiōnem habet non dedignationē. **T**ertio tangit eozum iudicij negligentia. **E**t tollat̄ de medio vestrū q̄ hoc op̄ fecit. **T**alis em̄ compassio viri iusti ad peccatōrē vulnerat ꝛ liberat s̄m illud **puer. 23. T**u virga p̄cutis eū ꝛ aīaz̄ eīꝛ de inferno liberabis. **P**er hoc etiam alij corrigunt̄ s̄m illud **puer. 19. P**estilente flagellato stultē sapientior erit. **U**nde ꝛ **Eccl. 8. Q**uia non p̄ferē cito contra malos sententia absq̄ vllō timore filij hōim̄ p̄petrant mala. **D**ebet aut̄ ad correctiones aliorum interdū peccator separari vbi de contagione timet̄ s̄m illud **puer. 22. E**ijce verisorem et eribit cum eo iurgium cessabūtq̄ cause ꝛ contumelie. **D**einde cū dicit. **E**go quidē absens corpore ꝛꝛ. **S**upplet eozum negligentia sententiam. p̄ferens contra peccatorem: ꝛ circa hoc tria facit. **P**rimo ponit auctoritatē iudicantis. **S**ecūdo modū iudicandi ibi. **C**ongregatis vobis ꝛꝛ. **T**ertio sententiam iudicis ibi. **T**radere huiusmodi ꝛꝛ. **C**irca p̄mū duo facit. **P**rimo ponit auctoritatē ministri scz sup̄ius. videbat̄ aut̄ contra iudiciariū ordinem vt condemnaret absente s̄m illud **act. 25. N**on est consuetudo romanis condemnare aliquem prius q̄ is q̄ accusatur presentes habeat accusatores. **S**ed hoc ap̄lus excusat dicens. **E**go quidē absens corpore: p̄fens autē sp̄i. i. affectu ꝛ sollicitudine mentis s̄m illud **Col. 2. E**t si corpore absens sum sed sp̄i vobiscum sum gaudens ꝛ videns ordinē vestrum. **U**el p̄fens sp̄i qz p̄ sp̄m cognoscebat ea q̄ apud

ip̄os agebantur: ac si p̄ns esset sicut ꝛ **Deliseus dixit. 4. reg. 5. M**ōne cor meum in p̄nti erat qm̄ reuersus est hō de curru suo. **E**t qz sum sp̄i p̄fens iam iudicauit id est sententiam condemnationis ordināui in eum q̄ sic operatus ē. **S**ecundo ponit auctoritatē p̄ncipalis dñi dicens. **I**n noīe dñi nostri iesu xp̄i id est vice ꝛ auctoritate seu cum virtute ꝛ inuocatione nominis eiꝛ s̄m illud **col. 3. O**mnē q̄d cūq̄ facitis in verbo aut opere in noīe dñi nostri iesu xp̄i facite. **D**einde cū dicit. **C**ongregatis vobis in vñō ostēdit modum iudicandi. **E**a enim que grauiā sunt multozū de liberatione puniēda sunt. **U**nde ꝛ antiquitus iudices se debant in portis vbi populus cōgregabat̄ s̄m illud **deut. 16. I**udices constitues in omnibus portis tuis. **U**nde dicitur in ps̄. **I**n consilio iustoz̄ ꝛ congregatione magna opa dñi. ꝛ **Matth. 18. U**bi sunt duo vel tres congregati in nomine meo ibi sum in medio. **S**ecūdo adhibet iū assensum cū dicit. **E**t meo sp̄i id est mea volūate ꝛ auctoritate s̄m illud q̄d vixerat: p̄fens autē sp̄i. **T**ertio adhibet auctoritatem p̄ncipalis dñi scz xp̄i dicens. **C**um virtute dñi nri iesu xp̄i. ex q̄ iudicium ecclesie habet robur firmitatis s̄m illud **Matth. 18. Q**uicūq̄ ligaueris sup̄ terram erit ligatū ꝛ in celis. **D**einde cum dicit. **T**radere huiusmodi ꝛꝛ. ponit condēnationis sententiā: circa quā tria ponit. **P**rimo penā eoz dicit. **T**radere huiusmodi sathane supple iudicauit. **Q**uod potest dupliciter intelligi. **P**rimo qz sicut dicit **Matth. 10. D**ñs dedit ap̄lis potestatem sp̄m̄ inmundozum vt eijcerent eos. ꝛ p̄ eandē potestatem poterant imperare spiritibꝛ immūdis vt vexaret̄ corporaliter: quos hac pena iudicabant dignos. **P**andauit ḡ ap̄lus corinthijs i eius auctoritate tradere predictū fornicariū sathane corporealiter vexandum. **U**nde ponit secūdo huius sententie effectū cū dicit. **I**n interitum carnis id est ad vexationē ꝛ carnis ꝛ afflictionē in qua peccauit s̄m illud **sap. 11. P**er que peccat quis p̄ hec ꝛ torquet. **T**ertio ponit fructū eoz dicit. **E**t sp̄s saluus sit in die dñi nostri iesu xp̄i id est vt salutem consequat̄ in die mortis vel in die iudicij. sicut supra tertio expositū est. ꝛ sic implet̄ q̄d ibi subdit. **I**psē autē saluꝛ erit. sic t̄n qm̄ p̄ ignē pene scz temporalis. **M**ō em̄ ap̄lus sathane tradidit peccatorem vt eius potestati p̄petuo subiaceret. sed vt carnis vexatiōe ad penitentia cōuertat̄ s̄m illud **Esa. 28. S**ola veratio intellectum dat auditū. **E**t autē hec sententia apl̄i quā dñs seruauit **Job. 2. vbi sathane dixit. Ecce in manu tua est scz caro eius. veritatem animam illius serua scz illesam. A**lio modo pot̄ q̄d dicit̄ tradere huiusmodi sathane scz p̄ excomūicationis sententiā p̄ quā aliquis separat̄ a cōmunionē fidelū ꝛ p̄ticipationē sacramentoz̄ ꝛ p̄uat̄ ecclesie suffragijs q̄bus homo munī contra impugnationē sathane p̄pter q̄d de ecclesia dicitur: **Can. 6. T**erribilis vt castroz̄ acies ordinatā scz demonibus. **Q**uā subdit̄ in interitū carnis intelligit̄ vt scz ab ecclesia separat̄ ꝛ temptationibus sathane expositus liberatus ruat in peccatū s̄m illud **apoc. vltimo. Q**ui in sordibꝛ est for̄deat̄ adhuc. **H**oc autē penā mortalitā carnis interitum qz vt dicit̄ **gal. vltimo. Q**ui seminat in carne de carne ꝛ metet corruptionem. **S**ubdit̄ autē. **E**t sp̄s saluus sit. vt scz peccatoꝝ turpitudinē cognoscens confundat̄ et peniteat ꝛ sic sauet̄ s̄m illud **Iere. 31. C**onfusus sum ꝛ erubui qm̄ sustinui opprobriū adolescentie mee. **P**otest etiaꝛ intelligi vt sp̄s eius scz ecclesie id est sp̄s sanctus saluꝛ ecclesie sit fidelibus in diem iudicij. ne scz perdat̄ eum p̄ eoz tagium peccatoris qz vt dicit̄ **sap. 1. S**p̄s sanctus disciplina effugiet fictum ꝛꝛ.

Lectio secunda.
Non est bona gloriatio vestra. **M**elctis qz modicū. **f**ermētū totam massā eoz
 m 13

Explanatio sancti Thome

rumpit. Expurgate vetus fermentum ut sitis noua conspersio sicut estis azimi. Item pascha nrm immolat e xps. Itaq epulemur no i fermento veteri: neq i fermento malitie et nequitie: sed in azimis sinceritat et vitas.

Supra aplos memorauit duplicem culpam scz corinthij fornicatoris et alioz q eius peccata tolerabat: hic vtraq culpam redarguit. Primo culpam tolerantiam eius peccatorum. Secundo culpam fornicatoris ibi. Corpus aut no fornicatione etc.

Circa pma duo facit. primo redarguit in corinthijs negligentiam iudicij. Secundo redarguit in eis quedam alia vitia circa iudicium sexto ca. Audet aliquis etc. Circa pimum duo facit. primo redarguit eos q fornicatores a se no sepa uerunt. Secundo reprobat falsum intellectum que ex verbis suis conceperant ibi. Scripsi vobis in epla etc. Circa pimum duo facit. pmo reprehendit qd fecerat. secundo ostendit qd faciendum sit ibi. Expurgate vetus fermentum etc. Circa pimum duo facit. primo reprehendit culpam pterita qtu ad suam radicem. dixerat em supra q ex inflatione sequit in eis in compassio et ex incompassione correctionis negligentia. Arguit ergo pmo corinthioz elationem dicens. Non est bona gloriatio vtra. q. s. de defectibus alioz gloriari qsi vos sitis innocentes. Debet em vnusquisq in dno gloriari de bonis sibi diuinit datis non de alijs fm illud gal. 6. Op aut suu vnusquisq pbet. et sic in semetipso gloria habebit et non in alio. Precipue aut malum est de malis alioz gloriari. Dicitur em in ps. Quid gloriaris in malicia? Secundo assignat roem eius qd dixerat dicens. An uescitis q modicum fermentum totam massam corrumpit qsi dicat. hoc ignorare non potestis. Est aut sciendum q in fermento duo possunt considerari. primo sapor que tribuit panem. et fm hoc p fermentum significat sapientia dei p quas omnia que sunt hominis sapida reddunt et fm hoc dicit Mat. 13. Simile est regnum celoz fermento qd acceptum mulier abscondit in farine satis tribus donec fermentatum est totum. Secundo in fermento pot considerari corruptio et fm hoc p fermentum pot intelligi vno mo peccatum qz scz p vnum hominis peccatum oia opa eius corrupta reddunt puta p peccatum simulationis qd copat fermento Luc. 12. Attendite a fermento phariseoz qd est ypocrisis. Alio modo p fermentum pot intelligi homo peccator. et ad hoc inducitur hec similitudo. Sicut em p modicum fermentum tota massa paste corrumpit. ita p vnum peccatozem tota societas inquinatur. Unde Eccl. 11. Ab vna scintilla auget ignis. et ab vno doloso auget sanguis. Et hoc quidem contingit du p peccatum vnus alij puocant aliquid ad peccandum. Al etiam dum peccanti consentiunt saltem non corrigendo du possunt corrigere fm illud Ro. 1. Digni sunt morte no solum q faciunt ea sed etiam q consentiunt facientibus. Et ideo corinthijs non erat gloriandum de peccato vnus sed magis cauendum ne pcto vnus oes inquinaret ex eius consortio fm illud Cant. 2. Sicut lilium inter spinas: sic amica mea inter filias vbi dicit glo. Non fuit bonus q malos tolerare non potuit. Deinde cu dicit. Expurgate vetus fermentum ostendit qd de cetero sit faciendum. Et pmo ponit documentum. scdo roem assignat ibi. Pascha nostrum etc. Dicit ergo pmo qz modicum fermentum totam massam corrumpit: ideo expurgate vetus fermentum id est expurgate vos abijciendo a vobis vetus fermentum. i. fornicariu q peccato redijt in in vetustate corruptionis antique fm illud Baruch. 3. In ueterasti in terra aliena coinquat es cum mortuis. Ad quidem dicit qz p separationem vnus pctoris tota societas expurgat. Unde et egresso iuda dno dixit Jo. 13. Mice clarificatus est filius hois. pot etiaz p vetus fermentum intel

ligi antiquo error fm illud Esa. 26. Ver error absit. Et etiam corruptio originalis peccati fm illud Ro. 6. Ver homo noster simul crucifixus est. Vel etiam qd dicitur peccatum actuale fm illud Col. 3. Expoliantes vos veterem hominem cum actibus suis. horum em amotioe homo expurgat. Ponit aut psequenter purgationis effectum dicens. Ut sitis noua conspersio. Dicit aut conspersio comixtio aque et farine noue anteq admisceret fermentum. Remoto q fermento a fidelibus id est peccatore vel peccato remanet sicut noua conspersio id est in puritate sue nouitatis fm illud ps. Renouabitur aquile iuuentus tua. Ep. 4. Renouamini spiritu mentis vre. Deinde ponit modum debiti expurgationis cu dicit. Sicut estis azimi. i. sine fermento peccati. Dicit em ab a qd est sine et zima qd est fermentum. An dno Mat. 16. Dixit discipulis. Cauete a fermento phariseoz et saduceoz. Deinde cu dicit. Item pascha nostrum. assignat roem eius qd dixerat scz quare fideles debent esse azimi q qd ratio sumit ex mysterio passionis christi. Unde pmo pponit ipsum mysterium. secundo concludit ppositum ibi. Itaq epulemur etc. Circa pma considerandum est qz inter cetera sacramenta legalia celeberrimum erat agnus paschalis q vt precipit Exo. 12. immolabat ab vniuersa multitudine filioz israel in memoria illius beneficii q angelus percipiens pino genita egypti ptransiuit domos iudeoz qz ruz fores lluite essent sanguine agni. Unde nomen pasche sumit scdm qd ibi dicit. Est em pbase id est transitus. Et vltimo virtute huius beneficii trasiuit populus mare rubrum vt dicit Exo. 14. Ille em agnus figura fuit xpi innocens tis de q dicit Jo. 1. Ecce agnus dei. Sicut q ille agnus figuratus immolabat a filijs israel vt ppls dei liberaret ab angelo percipiente et vt transiret mare rubrum liberati d seruitute egypti: ita xps est occisus a filijs israel p cuius sanguinem populus dei liberat a diaboli impugnatione et seruitute peccati p baptismu qsi p mare rubrum. Ille aut agnus figuratus pascha iudeoz dicebat. qz in signu transitus immolabat. An dicit Mat. 26. Vbi vis parem? tibi comedere pascha id est agnus paschalis. Dicit q aplo. Ideo debetis esse azimi. et em id est qz sicut figurata pascha veteris populi est agnus immolatus. ita pascha nrm. i. noui populi est xps immolatus. cuius etiam immolationi conuenit nomen pasche. tum significatione lingue hebrece qd significat transitum. Exo. 12. Est em pbase id est transitus: tum significatione lingue grece. put nomen pasche significat passioem. Xps ei p passioem fuit immolatus trasiuit ex hoc modo ad patres vt dicit Jo. 13. Deinde cu dicit. Itaq epulemur. cocludat ppositum. Ad cuius euidentiā considerandum est qz sicut legitur Exo. 12. Agnus paschalis post immolationem manducabat cu azimis panibus. Sicut q agnus figuratus fuit figura nri pasche immolati: ita figuratus obseruantia paschalis debet conformari obseruantie noui pasche. ergo qz xps immolatus est pascha nostrum. Itaq epulemur scz manducantes xpm no solu sacramentaliter fm illud Jo. 6. Nisi manducaueritis carnem filij hois et biberitis eius sanguinem non habebitis vitam in vobis. Sed spualiter fruendo sapia ei fm illud Eccl. 24. Qui edunt me adhuc esurient. et q bunt me adhuc sitient. et sic cu gaudio spuali fm illud ps. In voce exultationis et confessionis sonus epulantis. Deinde determinat modum epulandi fm conformitate veritatis ad figuram dicens. Non in fermento veteri nec in fermento malicie et nequitie. mandabat em Exo. 12. Omne fermentum non inueniret in domibus manducantium agnum paschalem. Fermentum aut habet et vetustatem et corruptionem. Unde p remotionem fermenti primo quidem pot intelligi obseruantia preceptoru veteris legis. qua p passionem xpi est mortificata fm illud Leuit. 26. Cetera nouis supuenientibus p iijcietis. Secundo p remotionem fermenti potest intelligi re

in epistolam I ad Corinthios v

motio corruptionis peccati: sicut supra dictum est quod modicum fermentum totam corrumpit massam. et quantum ad hoc subdit. **Neque** in fermento malicie et nequie ut malitia referat ad quietatem operis sicut illud **Jo. 1.** Abicientes omnem immundiciam et abundantiam malicie. **Per** nequitiam vero intelligitur fraudulenta machinatio. **puer. 26.** Quando sumptur vocem suam non credideris ei quoniam sepe nequie sunt in corde eius. **Vel** sicut in glo. cum dicit: **Non** in fermento veteri remouet vetustatem peccati in communi. **Quod** autem subdit. **Neque** in fermento malicie et nequie applicat peccatum per gratias ut malicia dicat peccatum quod committit in seipsum nequitiam peccatum quod committit in alium. **Ex**clusio ergo non indebito epulandi determinat modum conuenientem subdens. **Sed** in primis sinceritatis et veritatis id est sinceritate et veritate que significantur per azima. **Ponit** autem sinceritatem contra corruptionem peccati. quod significauit cum dixit **Non** in fermento malicie et nequie. **Item** sincerum dicitur quod est sine corruptione. **2. corin. 2. dicit.** Non sumus sicut plurimi adueterantes verbum dei sed ex sinceritate in christo loquimur. **Veritas** vero ponitur contra figuras veteris legis sicut **Jo. 1. dicit.** Veritas et gratia per Iesum christum facta est. quia seorsum verum pascha cum veritate et non cum figuris celebrare debemus. **Unde** sicut in glo. sinceritatem intelligit innocentiam a vitiiis seu nouitas vite. per veritatem autem iustitiam bonorum operum vel rectitudinem que fraudem excludit.

LECTIO tertia.

Scripsi vobis in epistola. ne commisceamini fornicariis. Non utique fornicariis huius mundi. aut auaris aut rapacibus aut idolis fueritis? alioquin debueratis de hoc mundo exire. **Nunc** autem scripsi vobis non commisceri. **Si** is qui frater nominatur inter vos est fornicator. aut auarus. aut idolis seruientis. aut maledicus. aut ebriosus. aut rapax. cum huiusmodi nec cibum sumere. **Quid** enim mihi de his que foris sunt iudicare? **Nonne** de his que in vobis sunt iudicatis. **Magis** eos que foris sunt deus iudicabit. **Auferite** malum ex vobis.

Induxerit supra apostolus corinthios ad hoc quod a seipsis peccatores separarent quod quidem premeruerat. propter falsam intellectum cuiusdam verbi quod continebat in epistola quadam quam eis prius miserat. **Et** ideo prauum sensum quem ex verbis conceperant nunc excludit. **Unde** circa hoc tria facit. **Primo** resumit verbum prioris epistole. **Secundo** excludit falsum intellectum ibi. **Non** utique fornicariis. **Tertio** exponit verum intellectum ibi. **Nunc** autem scripsi vobis. **Dicit** ergo primo dixi vobis in epistola quadam alia que in canone non habet ne commisceamini fornicariis id est non habeatis cum eis societatem vel communionem sicut illud **puer. 1.** Fili mi ne ambules cum eis. **phibe** pedem tuum a semitis eorum **Eccl. 9.** Non des fornicariis associari in villo. **Deinde** cum dicit. **Non** utique fornicariis. excludit falsum intellectum predicti verbi. **Et** primo ponit quod intendit. **Secundo** concludit propositum ibi. **Alioquin** debueratis etc. **Circa** primum considerandum est quod in predicto verbo apostolus dupliciter falsum intellectum conceperat corinthios primo quantum ad hoc quod intelligebant illud esse dictum de fornicariis infidelibus. sed illud excludit apostolus dicens. **Non** utique intendo dicere quod non commisceamini fornicariis huius mundi. **vocat** autem infideles nomine mundi sicut dicitur **Jo. 1.** Mundus cum non cognouit. et. **8. 1.** Non cognouit mundus per sapientiam deum. **Secundo** conceperant falsum intellectum quantum ad hoc quod parabant prohibuisse apostolum solum de

fornicariis. non autem de alijs peccatoribus. **Et** ideo ad hoc excludendum subdit. **Aut** auaris que seorsum iuste detinet aliena **Ep. 5.** **Auaritia** que est idolorum seruitus non habet hereditatem in regno christi et dei. **Aut** rapacibus que seorsum violenter diripiunt aliena. **infra** eodem. **Neque** rapaces regnum dei possidebunt. **Aut** idolis seruientibus contra quos dicit **sap. 14.** **Refan-** dorum enim idolorum cultura omnis malicie causa est et initium et finis. **Et** est sensus non solum peccatorum. **Et** est aduertendum quod per fornicationem que peccat contra seipsum. per auaritiam contra et rapacitatem contra primum. per idolorum autem culturam contra deum. et in his que ponit omne peccatum genus intelligit. **De** inde cum dicit. **Alioquin** etc. assignat rationem propositi dicens. **Alioquin** si seorsum sit intelligendum verbum predictum de fornicariis huius mundi debueratis de hoc mundo exire. **quod** seorsum torus mundus talibus plenus est. **Unde** non possent tales fornicarios vitare nisi de hoc mundo exire. **Dicit** tur enim. **1. Jo. 5.** **Totus** mundus in maligno posuit. **Vel** aliter debueratis de hoc mundo exire si dicat a te eorum seruitus vite debueratis ab infidelibus mundi separari. **Non** oportet vos super hoc moneri. **dicit** enim **Jo. 15.** **Ego** elegi vos de mundo. **Vel** aliter debueratis de hoc mundo exire. **seorsum** per mortem. **Melius** est enim hominibus mori quam peccatoribus in peccatis consentire. **Unde** dicit **infra. 9.** **Melius** est enim mihi mori quam ut gloriam meam que euacuetur. **Deinde** cum dicit. **Nunc** autem scripsi vobis. exponit eis verum intellectum. **Et** primo ponit quod intendit. **Secundo** rationem assignat ibi. **Quid** enim mihi est. **Tertio** inferit conclusionem in intentam ibi. **Auferite** malum etc. **Dicit** ergo primo. **nunc** autem sic expono quod olim scripsi vobis non commisceamini seorsum fornicariis et alijs peccatoribus. **Si** is qui inter vos fratres nominatur eo modo que dominus dicit **Matth. 23.** **Omnes** vos fratres estis. **Non** tamen dicit si is qui frater est sed si is qui frater nominatur. **quod** per peccatum mortale aliquis a charitate recessit que est spiritualis fraternitatis causa. **Unde** **Heb. ultio dicit.** **Charitas** fraternitatis maneat in vobis. **Notat** ergo frater propter fidei veritatem non autem est vere frater propter caritatis defectum qui est ex peccato. **Unde** subdit. **Aut** fornicator. **aut** auarus? **aut** idolorum seruientis **aut** maledicus **aut** rapax **aut** ebriosus **aut** huiusmodi nec cibum sumere. **debetis** sicut illud. **Jo. 1. scda canonica.** **Si** quis venit ad vos et hanc doctrinam non afferit nolite eum recipere in domo vestra. **nec** aue dixeritis ei. **quod** dicitur. **Per** hoc quod dixi non debere vos misceri peccatoribus. **intelligi** de fidelibus que nominantur fratres et sunt inter vos. **non** autem per hoc intelligendum est sicut dicit **aug. in li. contra pimentianum.** **et** habet in glo. **hic** quod aliquis extraordinario iudicio debeat a communione aliorum separari quod frequenter potest errare sed potius hoc debet fieri secundum ordinem ecclesie quando aliquis a communione repellit ut conuictus vel sponte confessus. **et** ideo signatim dicit. **Si** is qui nominatur ut ea nominationem intelligam? que fit per sententiam ordinis iudicario contra aliquem placitam. **Illi** autem qui sic a communione pelluntur sunt vitandi quantum ad mensam sicut **hic** dicit. **et** quantum ad salutationem ut dicit in predicta auctoritate. **Jo. et vltimus** quantum ad sacra communionem. **Unde** in versu dicit. **Os** orare. **vale** cetero mensa negat. **et** excoicatio. **Sed** notandum quod apostolus supra non numerauit nisi peccata mortalia in signum quod pro solo peccato mortali debet aliquis excommunicari et de alijs quidem que ponit manifestum est. **Sed** de ebrietate potest esse dubium que non semper videtur esse peccatum mortale. **Dicit** enim **aug. in sermone de purgatorio.** **quod** ebrietas nisi sit frequens non est peccatum mortale. **Ad** credo ideo esse quia ebrietas ex suo genere est peccatum mortale. **Ad** enim aliquis propter delectationem vini velit perdere usum rationis exponens se periculo: multa alia peccata perpetranda videtur esse contrarius caritati. **Congit** tamen per accidens ebrietatem non esse peccatum

Explanatio sancti Thome

catu mortale pp̄t̄ ignorantia vini fortitudinis v̄l debilitatis. p̄
prii capitis: q̄ tñ excusatio tollit p̄ frequētē experientia. et
ideo apostolus signanter non dicit ebrius sed ebriosus. **Ad**
addit aut̄ uno peccata bis q̄ supra posuerat sc̄z ebriosum
et maledicti. Refert aut̄ ebrietas ad genus peccati qd̄ cō
mittit̄ contra seipsum sub quo continet̄ non solum luxuria
sed etiam gula: maledictus aut̄ refert̄ ad genus peccati qd̄
comittit̄ contra proximum cui nocet aliquis nō solum facto s̄z
etiam verbo mala imprecando vel male diffamādo quod
p̄tinet ad detractionem. **Al** mala in faciem dīcēdo quod
p̄tinet ad contumeliā. et hoc totum p̄tinet ad rōem male
dici vt̄ supra dictū est. **De**inde cum dicit. **Quid** est̄ mi
hi et̄ te. assignat rationē eius qd̄ dixerat. **Et** circa hoc tria
facit. **Primo** assignat rōem dicens. **Dixi** hoc esse intelli
gendū de fratrib⁹ et non de infidelib⁹. **Quid** est̄ mihi est
id est̄ quid ad me p̄tinet iudicare. i. sententiā condemnā
tionis ferre de his q̄ foris sunt. i. de infidelib⁹ q̄ sunt om
nino extra ecclesiā. **Relati** est̄ ecclesiarum accipiūt sp̄a
lem potestātē sup̄ eos tantū q̄ se fidei subdiderunt s̄m illō
2. cor. 10. **In** promptu habētes vlcisti oēm iobediētā cū
impleta fuerit vestra obediētia. **Indirecte** tñ p̄lati eccle
siarum habent potestātē sup̄ eos qui foris sunt inquantū
p̄hibent fideles ne illis cōmunicent. **Secūdo** adhibet si
militudinē dicens. **Rōne** de his q̄ intus sunt vos iudica
tis. quasi dicat eadē auctoritate vos iudicatis quā et ego.
Unde vos nō iudicatis nisi de v̄ris ita et ego. **Dicit** Ec̄.
10. **Iudex** sapiens iudicabit populū suū. **Tertio** respōdet
tacite dubitationi. **Possēt** enim videri q̄ infideles essent
meliores q̄ p̄pter peccata predicta nō cōdemnant. s̄z hoc
excludit dicens. **Ideo** nihil mihi de his qui foris sunt ius
dicare. nam eos qui foris sunt id est infideles iudicabit
deus sc̄z iudicio cōdemnationis non examinationis: qz vt̄
gregori⁹ dicit in moralibus. **Infideles** damnabūt sine
iudicio discussionis et examinationis et q̄ntū ad hoc dicit̄
Jo. 3. **Qui** non credit iam iudicatus est id est manifestum
in se habet causam cōdemnationis. et hoc graui⁹ re
ferriatur dei iudicio s̄m illud Heb. 10. **Horrendū** est inci
dere in manus dei viuentis. **De**inde cū dicit. **Auferre**
malū et̄. infert̄ conclusionē principaliter intentā dicens.
Ex quo hoc quod dixi non cōmūcamini fornicarijs intel
ligendū est de fidelibus nō de his qui foris sunt. ergo au
ferre malū sc̄z hominē ex vobis ipsis id est de vestra societa
tē eijcite s̄m illud deut. 13. **Auferes** malū de medio tui.
Est ergo considerandū ex p̄missis apostoli verbis q̄ nō
p̄hibemur cōmunicare infidelibus q̄ nunq̄ fidem recepe
runt p̄pter eorum penā **Est** tamen hoc cauendū aliquib⁹
sc̄z infirmis p̄pter eorum incautelam ne seducant. **Illi** ve
ro qui sunt firmi in fide possunt eis licite cōmunicare et da
re operā cōuersioni eorum vt̄ dicit̄ infra. 10. **Si** quis in
fidelium vocat vos ad cenam et vultis ire. omne quod ap̄
positū fuerit manducate. **Infidelib⁹** aut̄ qui aliquando fi
deles fuerūt v̄l sacramētū fidei receperūt sicut hereticis et
apostatātib⁹ a fide subtrahit̄ oīno cōmūnio fidelib⁹ et eoz
penā sicut et ceteris peccatib⁹ q̄ adhuc subdūt̄ p̄tati eccle.

Incipi capitulū sextum.

Audet aliquis vestruz habens ne
gocuz aduersus alteruz iudicari
apud iniquos et nō ap̄ sanctos.
An nescitis quoniā sancti de hoc
mundo iudicabunt. **Et** si in vobis iudicabit̄
mundus: indigni estis qui de minimis iudi
catis. **Nescitis** quoniāz angelos iudicabim⁹
quantomagis secularia. **Secularia** igit̄ iudi

cia si habueritis: contemptibiles quid sunt in
ecclesia illos constituite ad iudicandum. **Ad**
verecūdiā v̄fam dico **Sic** nō ē int̄ vos sapiēs
quisq̄ q̄ possit iudicare int̄ se et suū: s̄z frat̄ cū
fratre iudicio cōtēdit et hoc apud infideles.
Supra ap̄s resp̄b̄derat corinthios de negligētia iudicij
hic reprehendit in eis quedam alia peccata circa iudicia
Et primo quantū ad iudices eozum coram quibus litiga
bant. **Secundo** quantū ad ipsa iudicia ibi. **Item** quidem
omnino. **Circa** primum tria facit. primo arguit eos de in
ordinatione. **Secūdo** rationē reprehensionis assignat ibi
An nescitis. **Tertio** remediūz adhibet ibi. **Secularia** igit̄
iudicia. **Dicit** ergo p̄mo ita negligitis in iudicando v̄ros
s̄z tñ p̄sumptuos estis subire infidelib⁹ iudicia. et hoc ē qd̄
dicit. **Auder.** i. p̄sumit aliq̄s v̄m h̄ns ne goriū. i. sc̄lare ad
uersus aliū iudicari ap̄d iniq̄s. i. subire iudiciū infidelū et nō
ap̄d sc̄tos. i. ap̄d fideles qui sunt sacramētis fidei sancti
ficati. **Hoc** est̄ inordinatū multipliciter. **Primo** q̄dem
qz p̄ hoc derogat auctoritati fidelium. **Secundo** qz de ro
gat dignitati fidelium quantū ad hoc q̄ infidelū iudicia
subeūt. **Tertio** qz p̄ hoc datur occasio infidelib⁹ iudicib⁹
contemnerē fideles quos dissentire vident. **Quarto** qz
p̄ hoc dat occasio infidelib⁹ iudicib⁹ calumniādi et opp̄mē
di fideles quos odio habēt p̄pter fidem et ritus diuersitas
et̄. **Et** ideo dicitur deut. 17. **Tuli** s̄ tribuibus vestris v̄ros
sapiētes et nobiles p̄ceptis eis dicens. **Audite** illos et
qd̄ iustum est iudicate. **Et** eodem. 17. **Non** poteris alteri
us gentis facere regem: qui non sit frater tuus. **Sed** vide
tur esse contra id qd̄ dicitur. 1. **De**. 2. **Subdit** estote om
ni humane creature p̄pter deum. siue regi tanq̄ sc̄ellen
ti: siue ducibus tanq̄ ab eo missis. p̄tinet est̄ ad auctori
tates p̄ncipis iudicare de subditis. **Est** ergo contra ius
diuinū p̄hibere q̄ eius iudicio non sit si sit infidelis. **Sz**
dicendū q̄ ap̄tus non p̄hibet quin fideles sub infidelib⁹
p̄ncipibus constituti eozum iudicio comparent si vocent̄.
hoc enim esset contra subiectionem q̄ debet p̄ncipibus.
sed p̄hibet q̄ fideles non eligant voluntarie infidelū ius
dicium. **De**inde cum dicit. **An** nescitis et̄. assignat ra
tionem contra id qd̄ illi faciebant sup̄ram et hoc qz des
rogabant auctoritati sanctorū et p̄mo quantū ad auctori
tatem quam habent sup̄ res mundanas. **Secundo** q̄ntū ad
auctoritatē quam habent ad res sup̄mundanas id est sup̄
angelos ibi. **An** nescitis quoniā angelos iudicabimus.
Dicit ergo p̄mo. **Inordinatūz** est iudicium apud infide
les qui fideles habent auctoritatem iudicandi. **An** nesci
tis qz sancti de hoc mundo iudicabūt id est de hominib⁹
mundanis huius mundi. **Quod** quidē implet̄ tripliciter
Primo qd̄ s̄m cōparationē sc̄z s̄m q̄ nō solum boni iudi
cabunt malos et sancti mundanos sed etiam s̄m q̄ boni iu
dicabūt a meliorib⁹ et mali iudicabunt peiores s̄m illud
Matth. 12. **Qui** niniuite surgent in iudicio cū generatio
ne ista et cōdemnabunt eam **Secundo** iudicabunt appro
bando sententiā iudicis sc̄z xp̄i. et hoc erit p̄prie iustoz
s̄m illud ps̄. **Letabit** iustus cum viderit vindictam. **Et**
s̄p. 3. dicit. **Iudicabunt** sancti nationes. **Tertio** modo p̄
sentētie p̄lationē. **Et** hoc erit ap̄lc̄ et similitū q̄ cōtemp̄
reb⁹ mūdi solis sp̄ualib⁹ inheserūt. **Sp̄ualis** est̄ iudicat
oīa vt̄ dicit̄ est. s̄. 2. **Et** Matth. 19. dicit. **Vos** q̄ secuti
estis me sedebitis sup̄ sedes iudicantes. x. i. tribus israel.
Et in ps̄. dicit. **Blasij** accipites in manib⁹ eoz ad facien
dam vindictā in nationib⁹. **Intelligit** aut̄ ista p̄latio sen
tētie nō vocalis s̄z sp̄ualis. in q̄ntū per superiores sc̄tos infe
riores v̄l etiā peiores sp̄uali q̄dā illuminatiōe illuminabūt
q̄les pene et q̄ntā p̄mia eis debeant sicut etiaz nūc hoīes il